

การวิจัยประเมินผลโครงการ การอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การติดตามและประเมินผล ตามแผนที่ผลลัพธ์ตามแนวคิดและรูปแบบการประเมินของเคอร์ค แพททริก

An Evaluation of the Workshop Project on Monitoring and Evaluation of Outcome Mapping by Kirkpatrick's Concept and Model of Evaluation

พรศิริ ชื่นอารมณ¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินความพึงพอใจของแกนนำที่เข้ารับการอบรมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ 2) ประเมินความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินโครงการตามแผนที่ผลลัพธ์ของแกนนำที่เข้ารับการอบรมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ 3) ประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของแกนนำในการดำเนินโครงการโดยสมาชิกในกลุ่มการทำงานของแต่ละกลุ่มเป็นผู้ประเมิน และ 4) ประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของแกนนำในการดำเนินโครงการโดยสมาชิกในกลุ่มการทำงานของแต่ละกลุ่มเป็นผู้ประเมิน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ตำบลท่าค้อย อำเภอท่ายาง ตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน และตำบลไร่ใหม่พัฒนา อำเภอลำปาง จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย แกนนำการพัฒนาตำบลสุขภาวะที่เข้ารับการอบรม จำนวน 26 คน และ บุคคลใกล้เคียงแกนนำที่เข้ารับการอบรม ได้แก่ สมาชิกของกลุ่มต่างๆ จำนวน 69 คน รวมจำนวน 95 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสอบถาม สัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) การประเมินความพึงพอใจของแกนนำที่เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ภายหลังการฝึกอบรมมีระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานที่พัก รองลงมาคือ สถานที่ใช้ในการอบรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การประชาสัมพันธ์การอบรม 2) ความรู้ ความเข้าใจของแกนนำเกี่ยวกับการประเมินโครงการตามแผนที่ผลลัพธ์ แกนนำที่เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการมีความรู้ความเข้าใจหลังการอบรมเพิ่มสูงขึ้นกว่าก่อนการอบรมเพียงเล็กน้อย 3) พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของแกนนำในการดำเนินโครงการ แกนนำที่เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงโดยรวมอยู่ในระดับน้อย 4) ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของแกนนำที่เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการโดยรวมอยู่ในระดับน้อย

คำสำคัญ : แผนที่ผลลัพธ์ รูปแบบการประเมิน

Abstract

The objectives of this research were to evaluate: 1) satisfaction of the mainstays attending the workshop project, 2) knowledge and understanding on project evaluation using outcome mapping approach of the mainstays attending the workshop, 3) change on behavior in project operation of the mainstays attending the workshop, and 4) outcome resulting from the change on behavior in project operation of the mainstays attending the workshop. The research population were 95 people in

¹นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิทยุทธศาสตร์การพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Thakoi Subdistrict, Tha Yang District, Kaeng Krachan Subdistrict, Kaeng Krachan District, and Raimaipattana Subdistrict, Cha-am District, Phetchaburi Province, consisting of 26 mainstays of Well-being Subdistrict Development Integration Project attending the workshop and 69 members of various groups in 3 subdistricts as a group of people close to the mainstays. The data were collected by using a questionnaire and informal interview, and analyzed by using frequency, percentage, mean, and standard deviation. The research results were as follows: 1) The satisfaction of the mainstays attending the workshop was at a high level in overall and in every aspect. The aspect with the highest mean was accommodation for staying overnight, and the workshop room was ranked as the second order, whereas the workshop advertisement was the aspect with the lowest mean. 2) The knowledge and understanding on project evaluation using outcome mapping concept of the mainstays after attending the workshop was just a little higher than that existing before attending the workshop. 3) The change on behavior in project operation of the mainstays attending the workshop was overall at a low level. 4) The outcome resulting from the change on behavior of the mainstays attending the workshop was overall at a low level.

Key Words: Outcome Mapping Approach, Applying Evaluation Concept

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยได้รับเอาวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาในการพัฒนาประเทศเพื่อให้ประเทศสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้นั้นต้องมีการพัฒนาด้านต่างๆ เช่น ด้านสังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง การศึกษา เพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาในขั้นต่อไปได้ จึงเกิดโครงการพัฒนางานบูรณาการตำบลสุขภาวะเพื่อให้ประชากรของประเทศมีความเป็นอยู่ที่ดีและตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานที่ควรมี ดังนั้นสำนักงานสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้ให้งบประมาณสนับสนุนจากในช่วงปี 2551 – 2553 ซึ่งมีชมรมนักพัฒนา ภาคตะวันตก เป็นผู้รับผิดชอบโครงการ และดำเนินงานในพื้นที่ 7 จังหวัดของภาคตะวันตก คือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัดสมุทรสาคร โดยมีพื้นที่เป้าหมายเป็นระดับตำบลจังหวัดละ 3 – 4 ตำบล แบ่งเป็นตำบลต้นแบบจังหวัดละ 1 ตำบล ที่เหลือเป็นตำบลขยายผล และตำบลร่วมเรียนรู้ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างตำบลที่ประชาชนมีสุขภาวะทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา โดยผ่านกิจกรรมเกษตรธรรมชาติพึ่งตนเอง กิจกรรมองค์กรการเงินเพื่อสวัสดิการ และกิจกรรมการเมืองภาคประชาชน ทั้งนี้ด้วยความพยายามที่จะบูรณาการงานทั้งหมดเข้ากับแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งที่เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลในพื้นที่ตำบลเป้าหมาย โดยใช้กระบวนการสร้างแผนชุมชน การพัฒนาเยาวชนคนรุ่นใหม่ การจัดการเวทีสาธารณะ การพัฒนาตัวชี้วัด และการพัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สำหรับในปี 2551 ได้ดำเนินการโครงการตามแผนที่วางไว้ในระดับหนึ่ง โดยชมรมนักพัฒนา ภาคตะวันตกได้ติดต่อขอให้นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันตกช่วยเหลือในการติดตามและประเมินผล ส่วนในปีที่ 2 และ 3 เจ้าของเงินทุนสนับสนุน สำนักงานสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพได้เน้นการวางแผนโดยใช้แนวคิดแผนที่ผลลัพธ์ (Outcome Mapping : OM) ซึ่งรวมถึงการติดตามและประเมินผลด้วย นอกจากนี้โครงการพัฒนางานบูรณาการตำบลสุขภาวะ ยังกำหนดเป้าหมายที่จะให้มีนักประเมินผลประจำท้องถิ่นของแต่ละตำบลเพื่อให้เกิด “การประเมินผล

แบบมีส่วนร่วม” แต่เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ มีค่อนข้างจำกัด คือประมาณจังหวัดละ 30,000 บาทต่อปีสำหรับการดำเนินการทุกเรื่องโดยเฉพาะการจัดเวทีประจำเดือนในระดับจังหวัดและการเข้าร่วมเวทีระดับภาค) ทำให้ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาบุคลากรด้านการติดตามประเมินผล โดยเฉพาะการติดตามประเมินผลตามแผนแผนที่ผลลัพธ์ ซึ่งเป็นเรื่องค่อนข้างใหม่ จึงสมควรจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการติดตามและประเมินผลตามแผนแผนที่ผลลัพธ์ขึ้นเพื่อเป็นการสนับสนุนงานพัฒนาท้องถิ่นของจังหวัดในภาคตะวันตก

จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นสาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีจึงได้จัดโครงการ อบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการติดตามและประเมินผลตามแผนแผนที่ผลลัพธ์ ในระหว่างเดือนเมษายน-เดือนกันยายน 2552 โดยมีการอบรมจากนักวิชาการเพื่อเสริมสร้างความรู้ความสามารถของบุคคลที่เป็นแกนนำในการพัฒนาระดับตำบลในการติดตามประเมินผลโครงการพัฒนาที่ใช้เป็นแผนที่ผลลัพธ์ในการวางแผนและติดตามประเมินผล

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการวิจัยประเมินโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการติดตามและประเมินผลตามแผนแผนที่ผลลัพธ์ โดยการประเมินผลการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการติดตามและประเมินผลตามแผนแผนที่ผลลัพธ์ ตามแนวความคิดและรูปแบบการประเมินของ เคอร์ค แพตทริก (Donald L. Kirkpatrick) เพื่อประเมินความพึงพอใจ ความรู้ ความเข้าใจ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และการประเมินผลลัพธ์ เพื่อมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีเป้าหมายเพื่อให้ความเป็นอยู่ของคนและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น อันจะส่งผลต่อสุขภาวะของประชาชนในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินความพึงพอใจของแกนนำที่เข้ารับการอบรมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การติดตามและประเมินผลตามแผนแผนที่ผลลัพธ์”
2. เพื่อประเมินความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินโครงการตามแผนแผนที่ผลลัพธ์ของแกนนำที่เข้ารับการอบรมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การติดตามและประเมินผลตามแผนแผนที่ผลลัพธ์”
3. เพื่อประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของแกนนำในการดำเนินโครงการโดยสมาชิกในกลุ่มการทำงานของแต่ละกลุ่มเป็นผู้ประเมิน
4. เพื่อประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของแกนนำในการดำเนินโครงการโดยสมาชิกในกลุ่มการทำงานของแต่ละกลุ่มเป็นผู้ประเมิน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมิน การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือ 3 ชนิด คือ 1) แบบสอบถาม 2) แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ และ 3) แบบสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและการศึกษาเอกสาร ซึ่งสร้างและพัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยยุทธศาสตร์การพัฒนารูปแบบที่ 8 ของสาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ตามกรอบแนวคิดของศาสตราจารย์ ดร.เฉลิม บุรีรักษ์ มี 4 ขั้นตอน แนวคิดและรูปแบบการประเมินของเคอร์ค แพตทริก ซึ่งมีประเด็นในการประเมิน 4 ระดับ ดังต่อไปนี้

รูปแบบที่ 8 ของการวิจัยยุทธศาสตร์การพัฒนา 4 ขั้นตอน มีดังนี้

1. ระบุชื่อโครงการ
2. การวิเคราะห์เชิงยุทธศาสตร์
3. การประเมิน 5 องค์ประกอบเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนา
4. การตรวจสอบ

ประเด็นในการประเมิน 4 ระดับ ตามรูปแบบการประเมินของเคอร์ก แพตทริก มีดังนี้

1. การประเมินความพึงพอใจของแกนนำที่เข้าร่วมอบรม
2. การประเมินความรู้หรือการเรียนรู้เกี่ยวกับแผนที่ผลลัพธ์
3. การประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงในการดำเนินโครงการ
4. การประเมินผลลัพธ์ที่แกนนำแต่ละกลุ่มนำความรู้มาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยยุทธศาสตร์การพัฒนา ตามรูปแบบที่ 8 คือ การวิจัยประเมินโครงการพัฒนา ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเลือกโครงการและระบุโครงการที่จะประเมิน

โครงการที่จะทำการประเมินในครั้งนี้เป็นความต้องการของสาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่ต้องการประเมินโครงการและให้เป็นงานวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับปริญญาโท

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์เชิงยุทธศาสตร์ คือ ระบุว่าในขั้นการวางแผนดำเนินงานของโครงการนี้ ได้มีการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การวิเคราะห์ปัญหาเชิงพัฒนา 2) การระบุปัญหาเป้า 3) การกำหนดเป้าหมายของยุทธศาสตร์ 4) การสร้างหน่วยระบบทำงาน และ 5) การจัดสรรทรัพยากร

การวิเคราะห์โครงการพัฒนาเชิงยุทธศาสตร์จะทำให้มองเห็นสภาพปัญหา บริบท และปัจจัยต่างๆ เพื่อนำมาสร้างหน่วยระบบการทำงานและเครื่องมือในการติดตามผลการดำเนินงานได้ถูกต้อง

ขั้นที่ 3 การประเมินเชิงยุทธศาสตร์ เป็นการใช้อยู่ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม สัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและการศึกษาจากเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การวิเคราะห์ปัญหาเชิงพัฒนา 2) การระบุปัญหาเป้า 3) การกำหนดเป้าหมายยุทธศาสตร์ 4) การสร้างหน่วยระบบ และ 5) ทรัพยากรในบริบท

ขั้นที่ 4 การตรวจสอบ เป็นการตรวจสอบผลการประเมินในขั้นที่ 3 โดยขั้นตอนที่ 3 และ 4 มีการกำหนดประชากรที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ตำบลท่าค้อย อำเภอท่ายาง ตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน และตำบลไร่ใหม่พัฒนา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย

1. แกนนำการพัฒนาตำบลสุขภาวะที่เข้ารับการอบรม จาก 3 ตำบล จำนวน 26 คน มีรายละเอียด ดังนี้
 - 1.1 แกนนำตำบลท่าค้อย จำนวน 7 คน
 - 1.2 แกนนำตำบลแก่งกระจาน จำนวน 12 คน
 - 1.3 แกนนำตำบลไร่ใหม่พัฒนา จำนวน 7 คน

2. บุคคลใกล้เคียงแกนนำที่เข้ารับการอบรม ได้แก่ สมาชิกของกลุ่มต่างๆ จาก 3 ตำบล จำนวน 69 คน มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 สมาชิกกลุ่มเกษตรอินทรีย์ ตำบลท่าคอย จำนวน 16 คน

2.2 สมาชิกกลุ่มรวมใจพัฒนา ตำบลแก่งกระจาน จำนวน 31 คน

2.3 สมาชิกกลุ่มทอผ้า ตำบลไร่ใหม่พัฒนา จำนวน 22 คน

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมด จำนวน 95 คน

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ แบบสัมภาษณ์ จำนวน 6 ชุด ประกอบด้วย ชุดที่ 1 แบบสอบถามความพึงพอใจของแกนนำผู้เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการภายหลังการฝึกอบรม ชุดที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจของแกนนำผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการทบทวนเนื้อหาขั้นตอนที่ 1 การออกแบบเจตนารมณ์ ขั้นตอนย่อยที่ 1-7 ชุดที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจของแกนนำผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการทบทวนเนื้อหาขั้นตอนที่ 2-3 ขั้นตอนย่อยที่ 8-12 ชุดที่ 4 แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การติดตามและประเมินผลตามแผนผังที่ผลลัพธ์” ชุดที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ ชุดที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการ แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการประเมินโครงการ เพื่อนำมากำหนดประเด็น และตัวชี้วัดต่างๆที่ใช้ในการประเมิน

2. ร่างแบบสอบถาม แบบทดสอบความรู้ ที่ใช้ในการประเมินโครงการให้ครอบคลุมประเด็นและตัวชี้วัดที่กำหนด

3. นำแบบสอบถาม แบบทดสอบความรู้ เสนอต่อคณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากคณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ไปปรับปรุงแก้ไข ให้มีความสมบูรณ์และชัดเจนยิ่งขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการประเมินผลโครงการการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การติดตามและประเมินผลตามแผนผังที่ผลลัพธ์ จำนวน 6 ชุด ดังนี้ ชุดที่ 1 แบบสอบถามความพึงพอใจของแกนนำผู้เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการภายหลังการฝึกอบรม จำนวน 13 ข้อ ชุดที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจของแกนนำผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการทบทวนเนื้อหาขั้นตอนที่ 1 การออกแบบเจตนารมณ์ ขั้นตอนย่อยที่ 1-7 (ขั้นตอนย่อยที่ 1 คือ สร้างวิสัยทัศน์ของแผนงาน ขั้นตอนย่อยที่ 2 คือ กำหนดพันธกิจ ขั้นตอนย่อยที่ 3 คือ ระบุภาคีหุ้นส่วนที่เกี่ยวข้องในแผนงาน ขั้นตอนย่อยที่ 4 กำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ขั้นตอนย่อยที่ 5 สร้างเกณฑ์บ่งชี้ความก้าวหน้า ขั้นตอนย่อยที่ 6 กำหนดแผนที่ยุทธศาสตร์ ขั้นตอนย่อยที่ 7 การดำเนินงานของระดับองค์กร) ความพึงพอใจของแกนนำต่อการทบทวนเนื้อหาขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนย่อยที่ 1-7 จำนวน 9 ข้อ ชุดที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจของแกนนำผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการทบทวนเนื้อหาขั้นตอนที่ 2-3 ขั้นตอนย่อยที่ 8-12 ความพึงพอใจของแกนนำต่อการทบทวนเนื้อหาขั้นตอนที่ 2 การติดตามผลลัพธ์ (ขั้นตอนย่อยที่ 8 จัดลำดับการติดตามการทำงานของแผนงาน ขั้นตอนย่อยที่ 9 แบบบันทึกผลลัพธ์ขั้นตอนย่อยที่ 10 แบบบันทึกยุทธศาสตร์

ที่ใช้ในแผนงาน ขั้นตอนย่อยที่ 11 แบบบันทึกการดำเนินงานขององค์กร) และขั้นตอนที่ 3 (ขั้นตอนย่อยที่ 12 แผนการประเมินผล) จำนวน 9 ข้อ โดยชุดที่ 1-3 ใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ชุดที่ 4 แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การติดตามและประเมินผลตามแผนพัฒนาที่ผลลัพธ์” จำนวน 29 ข้อ มีลักษณะให้เลือกตอบ 2 ข้อ คือ ถูกต้อง ให้ 1 คะแนน ไม่ถูกต้อง ให้ 0 คะแนน ชุดที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 9 ข้อ ใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ชุดที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ มีข้อสอบทั้งหมดจำนวน 5 ข้อ เป็นลักษณะเลือกตอบ 3 ข้อ ได้แก่ ใช่/มี ให้ +1 คะแนน ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ ให้ 0 และไม่ใช้/ไม่มี ให้ -1 คะแนน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. การประเมินความพึงพอใจของแกนนำที่เข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการผู้วิจัยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการของแกนนำผู้เข้ารับการอบรม
2. การประเมินความรู้ ความเข้าใจ ของแกนนำที่เข้าร่วมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยใช้แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ของแกนนำที่เข้ารับการอบรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ แล้วนำผลการทดสอบมาเปรียบเทียบกันระหว่างก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ
3. การประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการของแกนนำที่เข้ารับการอบรมโดยสอบถามจากบุคคลใกล้เคียงแกนนำผู้เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
4. การประเมินผลลัพธ์ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการของแกนนำผู้เข้ารับการอบรมโดยสอบถามจากบุคคลใกล้เคียงแกนนำผู้เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้หลังจากการอบรม มาหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แยกแยะตามประเด็น ของยุทธศาสตร์การพัฒนา 5 ประเด็น โดยใช้แนวคิดของเคอร์ค แพตทริก (Donald L. Kirkpatrick) เพื่อประเมินผลโครงการฝึกอบรมที่ต้องการค้นหาผลของโครงการฝึกอบรมใน 4 ระดับ คือ ระดับที่ 1 ประเมินความพึงพอใจของแกนนำต่อโครงการอบรม (Reaction) ใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ระดับที่ 2 ประเมินความรู้ความเข้าใจของแกนนำที่ได้จากการอบรม (Learning) ใช้ค่าเฉลี่ย (M) ระดับที่ 3 ประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของแกนนำอันเกิดจากการอบรม (Behavior) ใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยในระดับที่ 1-3 ใช้เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

- ค่าเฉลี่ยที่ 4.51 - 5.50 หมายถึง ความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
 ค่าเฉลี่ยที่ 3.51 - 4.50 หมายถึง ความพึงพอใจในระดับมาก
 ค่าเฉลี่ยที่ 2.51 - 3.50 หมายถึง ความพึงพอใจในระดับปานกลาง
 ค่าเฉลี่ยที่ 1.51 - 2.50 หมายถึง ความพึงพอใจในระดับน้อย
 ค่าเฉลี่ยที่ 1.00 - 1.50 หมายถึง ความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

ระดับที่ 4 ประเมินผลลัพธ์ของโครงการฝึกอบรม (Results) ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของแกนนำผู้เข้าร่วม การอบรม ใช้ค่าร้อยละกับผลลัพธ์ที่เปลี่ยนแปลง ดังนี้

ค่าร้อยละที่เปลี่ยนแปลง 80 ขึ้นไป	แสดงว่า มีผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในระดับมาก
ค่าร้อยละที่เปลี่ยนแปลง 50-79	แสดงว่า มีผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในระดับปานกลาง
ค่าร้อยละที่เปลี่ยนแปลงต่ำกว่า 50	แสดงว่า มีผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในระดับน้อย

ผลการวิจัย

1. การประเมินความพึงพอใจของแกนนำที่เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ภายหลังการฝึกอบรมมีระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.98$, S.D.= 0.83) ซึ่งมีความพึงพอใจเรื่องสถานที่พัก ความพึงพอใจการทบทวนเนื้อหาขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนย่อยที่ 1-7 ผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการมีระดับ ความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.83$, S.D.= 0.78) ซึ่งมีความพึงพอใจเรื่องสถานที่ใช้ในการอบรม และความพึงพอใจเกี่ยวกับเนื้อหาขั้นตอนที่ 2-3 ขั้นตอนย่อยที่ 7 -12 ผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการมีระดับ ความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.15$, S.D.= 0.75) ซึ่งมีความพึงพอใจเรื่องเอกสารประกอบการอบรม

2. การประเมินความรู้ ความเข้าใจ ก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการของแกนนำที่เข้ารับการอบรม ในขั้นตอนที่ 2 และ 3 ขั้นตอนย่อยที่ 8-12 พบว่า แกนนำผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจหลังการอบรม เชิงปฏิบัติ เรื่อง “การติดตามและประเมินผลตามแผนแผนที่ผลลัพธ์” เพิ่มขึ้นสูงกว่าก่อนการอบรมเพียงเล็กน้อยโดยมีคะแนนก่อนการอบรม 20.92 และหลังการอบรม 22.00

3. การประเมินพฤติกรรมของแกนนำที่เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ บุคคลใกล้เคียงแกนนำคือ สมาชิกในแต่ละกลุ่มการทำงานมีความเห็นว่าพฤติกรรมของแกนนำที่เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการมีการเปลี่ยนแปลงในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด ต่อการทำงานของกลุ่มประชากร ซึ่งระดับการเปลี่ยนแปลงการทำงานของกลุ่มได้มีการจัดลำดับความสำคัญของเรื่อง/ประเด็นการติดตามการดำเนินงาน อยู่ในระดับน้อย ($\mu = 1.55$, S.D.= 0.50) และระดับการเปลี่ยนแปลงการทำงานของกลุ่มประชากรเกี่ยวกับการบันทึกแบบบันทึกผลลัพธ์ แบบบันทึกยุทธศาสตร์ แบบบันทึกการดำเนินงานและการวางแผนการประเมินผล อยู่ในระดับที่น้อยที่สุดเหมือนกันทั้ง 4 ระดับ ($\mu = 1.00$, S.D.= 0.00)

4. การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายหลังการอบรมของแกนนำที่เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ พบว่า บุคคลใกล้เคียงแกนนำมีความเห็นว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของแกนนำอยู่ในระดับน้อยต่อการดำเนินงานของกลุ่มประชากร โดยการทำงานของกลุ่มประชากร มีการจัดลำดับของเรื่อง/ประเด็นการติดตามการดำเนินงานและการวางแผนการประเมินผล อยู่ในระดับที่น้อยที่สุดเหมือนกันทั้ง 4 ระดับ ($\mu = 1.00$, S.D.= 0.00)

การอภิปรายผล

1. การประเมินความพึงพอใจของแกนนำที่เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานที่พัก รองลงมาคือ สถานที่ใช้ในการอบรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การประชาสัมพันธ์การอบรม ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ (2545 : 92) ที่กล่าวว่า ความรู้สึกของผู้เข้าร่วมโครงการต้องเป็นไปในทางบวก

หากต้องการดำรงธุรกิจไว้และดึงดูดลูกค้าใหม่ๆ พอๆ กับดึงดูดลูกค้าปัจจุบันให้กลับเข้ามาร่วมโครงการในอนาคต แม้แต่เป็นโครงการฝึกอบรมในองค์กรเองก็จำเป็นต้องวัดความพึงพอใจของลูกค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิษณุ อภิสมการโยธิน (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาจิต คุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาแพทย์ศิริราช ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction Evaluation) ได้แก่ ความพึงพอใจ พบว่า นักศึกษาแพทย์ที่เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจต่อโครงการในระดับมาก หากพิจารณารายข้อ จะพบว่านักศึกษาแพทย์ที่เข้าร่วมโครงการฯ อยากให้มีการจัดกิจกรรมลักษณะนี้ต่อไป และพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่งานกิจการ นักศึกษามีประสิทธิภาพ ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังมีความพึงพอใจต่อสถานที่ในการจัดกิจกรรม อยากแนะนำให้ผู้อื่นได้มาปฏิบัติธรรม ความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรม ได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรม ตั้งใจที่จะนำความรู้ที่ได้รับจากการปฏิบัติธรรมไปแนะนำ บอกกล่าว หรือเผยแพร่ รู้สึกประทับใจในการปฏิบัติธรรมครั้งนี้ รูปแบบของกิจกรรมที่จัดมีความเหมาะสม และมีความตั้งใจที่จะนำความรู้ที่ได้รับจากการปฏิบัติธรรมไปปฏิบัติ ต่อในระดับมาก

2. การประเมินความรู้ ความเข้าใจของแกนนำเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลตามแผนพัฒนา ผลลัพธ์ แกนนำผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการมีความรู้ความเข้าใจหลังการอบรมเพิ่มสูงขึ้นกว่าก่อนการอบรม ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจาก มีกลุ่มแกนนำบางคนเคยผ่านการอบรมขั้นที่ 1 มาแล้วมาอบรมแต่ไม่เข้าใจเนื้อหาขั้นที่ 1 จึงไม่ให้ความสนใจขั้นที่ 2 และ 3 การติดตามและประเมินผลตามแผนพัฒนาที่ผลลัพธ์เป็นเรื่องใหม่และมีความซับซ้อนทำให้ไม่มีความคุ้นเคยจึงคิดว่าเป็นเรื่องยาก แกนนำบางคนที่ไม่ผ่านการอบรมการติดตามและประเมินผลตามแผนพัฒนาที่ผลลัพธ์จึงต้องมีการทบทวนใหม่จึงทำให้เสียเวลาในขั้นตอนต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ นวลวรรณ วัชรการ (2551 : 2) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการพลังแผ่นดินร่วมแก้ไขปัญหายาเสพติด ชุมชนวิหารใหญ่ไตรโลกเขตเทศบาลเมือง จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินปัจจัยเชิงลบพบว่า ปัจจัยเชิงลบ 3 อันดับแรก ได้แก่ ขาดความเข้าใจในเนื้อหาการอบรม บุคคลในชุมชนขาดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหายาเสพติด และขาดผู้ช่วยเหลือและที่ปรึกษาด้านยาเสพติด

3. การประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของแกนนำผู้เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการมีการเปลี่ยนแปลงระดับน้อย สาเหตุจากการที่แกนนำมีความรู้ ความเข้าใจในการติดตามและประเมินผลไม่ถ่องแท้จึงไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ สมประสงค์ เสนารัตน์ (2552 : 93) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาในการประเมินผล ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการประเมินทั่วไป มีหลายประเด็น เช่น ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเลือกรูปแบบและวิธีการการประเมิน ผู้ประเมิน การใช้ผลการประเมิน และประเด็นการเมืองของการประเมิน จากการวิจัยพบว่า การใช้ผู้ประเมินจากภายในหรือภายนอก ซึ่งมีปัจจัยหลายอย่างที่ต้องพิจารณา เช่น ความมั่นใจของฝ่ายบริหารเกี่ยวกับความสามารถของนักประเมิน ความไม่ลำเอียง ความเข้าใจในโครงการเกี่ยวกับปัญหาและเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับโครงการ การใช้ประโยชน์จากการประเมินต้องอาศัยความพยายามของผู้ประเมินในการตีความหมายของผลที่ได้จากการศึกษาบริบท ซึ่งผู้ประเมินภายในมีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารในที่ประชุมมากกว่าผู้ประเมินภายนอก ความเป็นอิสระ ความเชื่อเรื่องเป้าหมายและบทบาทของนักประเมินแตกต่างกัน นักประเมินกลุ่มหนึ่งเชื่อว่าเป้าหมายและบทบาทของการประเมินเพื่อสร้างประโยชน์สุขให้กับสังคม แต่อีกกลุ่มหนึ่งเชื่อว่าไม่ใช่เพื่อสร้างประโยชน์สุขให้กับสังคมเพียงอย่างเดียว แต่ควรมีเป้าหมายอื่นด้วย ความเห็นเกี่ยวกับบุคลิกภาพของผู้ประเมินมีความเห็นแตกต่างกันเกี่ยวกับความเข้มงวดหรือมีความยืดหยุ่นในการดำเนินการและ

สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี และการที่นักประเมินต้องละเอียดจรรยาบรรณของการประเมินเพื่อ
 บิดเบือนตัวบ่งชี้และเกณฑ์ในการประเมินหรือบิดเบือนผลการประเมินโดยมีวัตถุประสงค์ แอบแฝง

4. การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดจากพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของแกนนำผู้เข้ารับการฝึกอบรมเชิง
 ปฏิบัติการมีการเปลี่ยนแปลงระดับน้อย สาเหตุมาจาก แกนนำไม่มีความรู้เรื่อง การติดตามและประเมินผลตาม
 แผนแผนที่ผลลัพธ์อย่างถ่องแท้ ไม่ตระหนักถึงความสำคัญ จึงทำให้ไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้และศักยภาพ
 ของแกนนำและผู้ใกล้ชิดแกนนำไม่เอื้ออำนวยโดยต้องทำภารกิจส่วนตัวเพื่อการอยู่รอด และการศึกษา อาชีพที่ไม่
 เหมาะสม สอดคล้องกับการศึกษาของ ญัฐวรินทร์ ศิริเดชวิติยา (2555 : 1) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินโครงการ
 การอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การติดตามและประเมินผลตามแผนที่ผลลัพธ์ โดยใช้รูปแบบการประเมินของ
 สเตกและสตัฟเฟิลบีม ผลการศึกษา พบว่า กิจกรรมที่เกิดขึ้นจริงในการอบรมครั้งนี้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมที่
 วางแผนไว้เป็นส่วนใหญ่ แต่ผลงานที่เกิดจากกิจกรรมการอบรมมีคุณภาพต่ำกว่าระดับที่กำหนดและแกนนำไม่ได้นำ
 ขั้นตอนการติดตามและประเมินผลตามแผนที่ผลลัพธ์ไปสู่การปฏิบัติ เนื่องจากแกนนำบางท่านไม่ได้เข้าร่วม
 การอบรมในครั้งก่อน และบางท่านที่ผ่านการอบรมแล้วไม่สามารถจดจำขั้นตอนที่ 1 ถึง 7 ได้ จึงต้องทบทวน
 เนื้อหา ทำให้เวลาไม่เพียงพอเพื่ออบรมขั้นตอนที่ 8 ถึง 12

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการวัดระดับความรู้ของผู้เข้ารับการอบรมในการดำเนินโครงการ เพราะถ้าแกนนำไม่มีความรู้
 เรื่องการติดตามและประเมินผลตามแผนที่ผลลัพธ์อย่างถ่องแท้ ทำให้ไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้
2. ควรมีการติดตามและประเมินผลอย่างจริงจังในทุกขั้นตอนของโครงการเพื่อค้นหาปัญหา
 อุปสรรค อันจะเป็นประโยชน์การนำไปใช้ได้
3. ควรชี้แจงวัตถุประสงค์ของการอบรมทุกโครงการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรนำการติดตามและประเมินผลตามแผนที่ผลลัพธ์ไปทำการวิจัย สร้างยุทธศาสตร์การ
 ติดตามและประเมินผลตามแผนที่ผลลัพธ์ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงานของแกนนำและสามารถนำไป
 ประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ควรนำการติดตามและประเมินผลตามแผนที่ผลลัพธ์ไปทำการวิจัยทดลอง นำแนวคิดการ
 ติดตามและประเมินผลตามแผนที่ผลลัพธ์ ไปใช้กับโครงการอื่นๆ
3. ควรนำการติดตามและประเมินผลตามแผนที่ผลลัพธ์ไปทำการวิจัยตรวจสอบและสังเคราะห์
 ในด้านอื่นๆ ที่มีผลกระทบต่อชุมชนหรือท้องถิ่นที่อาศัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- ณัฐวรินทร์ ศิริเดชทวีติยา. (2555). การวิจัยประเมินผลโครงการ การอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การติดตามและประเมินผลตามแผนแผนที่ผลลัพธ์” โดยใช้รูปแบบการประเมินของสแตกและสต๊อฟเฟิลบีม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์ การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- นวลวรรณ วัชรกร. (2551). การวิจัยประเมินโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดภาคประชาชนของ ป.ป.ส. ภาค 7 : กรณีศึกษาโครงการพลังแผ่นดินร่วมแก้ไขปัญหายาเสพติดชุมชนวิหารใหญ่ – ไตรโลก เขตเทศบาลเมือง จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์ การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- พิษณุ อภิสมาจารย์โยธิน. (2551). การศึกษาผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาจิต คุณธรรมและจริยธรรมของ นักศึกษาแพทย์ศิริราช. งานวิจัยคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ค้นเมื่อ มิถุนายน 17, 2556 จาก http://www.si.mahidol.ac.th/th/education/new_detail.asp
- สมประสงค์ เสนารัตน์. (2552). ปัญหาในการประเมิน. ค้นเมื่อ มิถุนายน 17, 2556 จาก <http://images.senarat.multiply.com>.
- สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนาแบบคุณภาพ. กรุงเทพฯ : ทัศนียทองการพิมพ์.